

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАДНИЙ СОНЕТАРІЙ

Розділ ведуть Григорій Кочур та Максим Стріха

СОНЕТИ ШЕКСПІРА В ПЕРЕКЛАДАХ ІГОРЯ КОСТЕЦЬКОГО

Рецензуючи ще не так давно в журналі «Всесвіт» (№ 11, 1989) шеститомове видання творів Шекспіра українською мовою, автор цих рядків, зокрема, писав: «1966 року побачив світ перший повний корпус шекспірівських сонетів, перекладений Дм. Паламарчуком». Однак, аби бути цілком точною, фраза ця мусила б містити ще три слова: «на терені України». Річ у тім, що іще 1958 року в Мюнхені вийшла книжка «Шекспірові сонети. В перекладі Ігоря Костецького».

Постать І. Костецького (1913-1983), народженого в Україні й померлого в Німеччині письменника, критика, публіциста, досі практично не зачепив сьогоднішній бурхливий потік передруку в вітчизняній періодиці авторів з діаспори. А тим часом його доробок, зокрема і в українській шекспірані, вартий уваги. І. Костецький ще 1957 року стає разом з Дм. Чижевським та Я. Рудницьким співзасновником Українського Шекспірівського Товариства, що діє й донині. У зорганізованому ним самим видавництві «На горі» І. Костецький видає не лише власні версії «Презнаменитої й прежалісної трагедії Ромео та Джульєтти. По-українському переказаної» (1957) та «Шекспірових сонетів» (1958), а й переклади Тодося Осьмачки («Трагедія Макбета. Король Генрі IV», 1961) та Василя Барки («Король Лір», 1969). Всі ці видання можуть правити за взірці того, як треба друкувати переклади — з ґрунтовними супроводжувальними статтями й коментарями, з багатим ілюстративним матеріалом та паралельними версіями інших перекладачів. Уривки ще одного шекспірівського перекладу І. Костецького — «Гамлета» — друкувалися в журналі «Сучасність» (№ 12, 1963, № 4, 1964).

Чим же вирізняються шекспірові сонети, перекладені І. Костецьким, серед інших перекладів, надрукованих як в Україні (Дм. Паламарчук, Дм. Павличко), так і на Заході (Св. Гординський, Ол. Зусевський, Яр Славутич, О. Зарназський та ін.)? Почасти на це питання відповів Гр. Кочур ще в фундаментальній розвідці «Шекспір на Україні» («Мастерство перевода», 1966) — чи не єдиній на той час спробі звернутися й до перекладацького доробку діаспори. Відзначивши неординарність цих перекладів, Гр. Кочур, однак, звернув увагу на те, що «стилізована бароккова мова XVII-XVIII століть», якою І. Костецький перекладає бароккового ж Шекспіра, до-

сягається «ціною певної штучності й силуваності», а відтак «переклад майже не сприймається як художній твір, але дуже цікавий як експеримент». Справді, спроби І. Костецького сміливі до зухвальства — особливо це видно з наведеного в добірці 130-го сонета «Од слонця ніц в очах моєї пані», відтвореного напівмакаронічною «спудейською мовою» доби козаччини. (Для порівняння: в Дм. Паламарчука вірш цей, перекладений нормативною літературною мовою, починається:

Її очей до сонця не рівняли,
Корал ніжніший за її уста,
Не білосніжні пліч її овали,
Мов з дроту чорного коса густа.)

Звісно, для масового читача український Шекспір асоціюватиметься насамперед з Паламарчуковими перекладами. Але, вже маючи їх, можемо й згадати, що для самих англійців мова Шекспіра сьогодні вже виразно віддалена в часі й потребує постійного коментування. Тому відтворити цю віддаленість у перекладі — завдання коли й не конечне, то вельми й вельми заманливе.

Саме таку лінію І. Костецький послідовно витримував у своїх шекспірівських (і не лише шекспірівських) інтерпретаціях. І тому, коли навіть розглядати його переклади як експеримент, — знайомство з таким експериментом чимало дасть і нашим перекладачам, і просто аматорам поезії.

МАКСИМ СТІХА

м. Київ

Вільям Шекспір

СОНЕТИ

3.

Поглянь у люстро й нагадай лицю,
Що час йому інакшення приймати;
Отож, як не відсвіжиш брость отсю —
Обдуриш світ, знеблагодатниш мати.
Де ж красне те з-між безколосих лон,
Що гребувало б твого шлюбу ланом?
Або — кому миліш у гробі сон,
Сон самовтіхи безпотомним станом?
Ти — матері свічадо, і в тобі
Звучить її відгук радісного квітня;
Так звидиш ти й себе в злотій добі —
Крізь зморшки, ті старого віку вікна.
Та як у згадці не полишиш слід,
То сам умри, й з тобою вмере твій вид.